

ИНФОРМАТОР И ОСНОВНИ ПОЈМОВНИК ДОДАТНЕ ПОДРШКЕ У ВАСПИТАЊУ И ОБРАЗОВАЊУ У ПРЕДШКОЛСКОЈ УСТАНОВИ “МАРИЈА МУЊАН” МАЈДАНПЕК

СВАКО ДЕТЕ, БЕЗ ОЗБИРА НА СВОЈЕ ЗДРАВСТВЕНО СТАЊЕ И ПСИХОФИЗИЧКЕ И СОЦИЈАЛНЕ КАРАКТЕРИСТИКЕ, ИМА ПРАВО НА БОРАВАК И УКЉУЧЕНОСТ У СВЕ ОБЛИКЕ РАДА КОЈЕ ПРУЖА ПРЕДШКОЛСКА УСТАНОВА, УЗ ОБЕЗБЕЂЕНУ ДОДАТНУ ПОДРШКУ!

ДЕЦА СА ПОТЕШКОЋАМА У РАЗВОЈУ ИМАЈУ ПРИОРИТЕТ ПРИ УПИСУ И ОСТВАРИВАЊУ СВИХ УСЛУГА ИЗ ОБЛАСТИ ПРЕДШКОЛСКОГ ВАСПИТАЊА И ОБРАЗОВАЊА!

ШТА ЈЕ ДОДАТНА ПОДРШКА ДЕТЕТУ У ВАСПИТАЊУ И ОБРАЗОВАЊУ?

ДОДАТНА ПОДРШКА СЕ ОДНОСИ НА СВА ПРИЛАГОЂАВАЊА И ИЗМЕНЕ У ОРГАНИЗАЦИЈИ И РЕАЛИЗАЦИЈИ ВАСПИТНО-ОБРАЗОВНИХ АКТИВНОСТИ И АКТИВНОСТИ НЕГЕ ДИЗАЈНИРАНЕ СА ЦИЉЕМ ОБЕЗБЕЂИВАЊА МАКСИМАЛНЕ ДОБРОБИТИ ЗА СВАКО ДЕТЕ КОЈЕ ИЗ БИЛО КОЈИХ РАЗЛОГА ИМА ПОТРЕБУ ЗА ДОДАТНОМ ПОДРШКОМ. ДОДАТНА ПОДРШКА СЕ ОБЕЗБЕЂУЈЕ КРОЗ:

- ИОП (индивидуални образовни план) НА НИВОУ УСТАНОВЕ (са сагласношћу родитеља)
- ИНДИВИДУАЛИЗАЦИЈУ РАДА БЕЗ ИОП-а (без сагласности родитеља)
- ИОП ПО ОДЛУЦИ ИНТЕРЕСОРНЕ КОМИСИЈЕ (на захтев комисији уз сагласност родитеља)

КОЈА ДЕЦА ИМАЈУ ПРАВО НА ДОДАТНУ ПОДРШКУ?

ИАКО ЈЕ ПОСТАЛА ПРАКСА ДА СЕ ДОДАТНА ПОДРШКА ВЕЗУЈЕ САМО ЗА ДЕЦУ СА РАЗВОЈНИМ ПОТЕШКОЋАМА, ЗАКОН ПРЕДВИЂА МОГУЋНОСТИ И ПОТРЕБУ ЗА ДОДАТНОМ ПОДРШКОМ У ВИШЕ ДОМЕНА ОДНОСНО ОКОЛНОСТИ:

- ТЕШКОЋЕ У УЧЕЊУ (из било којих разлога)
- СМЕТЊЕ У РАЗВОЈУ (аутизам, интелектуалне сметње)
- ИНВАЛИДИТЕТ (проблеми у кретању, виду, слуху...)
- ПОРЕКЛО ИЗ СОЦИЈАЛНО НЕСТИМУЛАТИВНЕ СРЕДИНЕ (сиромаштво, нестимулативна породична средина)
- ДРУГИ РАЗЛОЗИ

ПОД ДРУГИМ РАЗЛОЗИМА ПОДРАЗУМЕВАЈУ СЕ И РАЗЛИЧИТЕ ПРИВРЕМЕНЕ И ОСТАЛЕ ОКОЛНОСТИ КОЈЕ ДОВОДЕ ДО ПОТРЕБЕ ЗА ДОДАТНОМ ПОДРШКОМ (НПР.ТЕШКОЋЕ У ПРИЛАГОЂАВАЊУ, ДАРОВИТОСТ, АКУТНА ТРАУМАТИЗАЦИЈА И ИЗЛОЖЕНОСТ СТРЕСУ, ЗДРАВСТВЕНЕ И ПОРОДИЧНЕ СПЕЦИФИЧНОСТИ) ОДНОСНО СВЕ ОНО ШТО СТАВЉА ДЕТЕ И ЊЕГОВУ ПОРОДИЦУ У СТАЊЕ ДОДАТНИХ ПОТРЕБА КОЈИМА СЕ НЕ МОЖЕ АДЕКВАТНО ИЗАЂИ У СУСРЕТ КРОЗ РЕДОВНЕ, УОБИЧАЈЕНЕ НАЧИНЕ РАДА.

ШТА СВЕ ПОДРАЗУМЕВА ДОДАТНА ПОДРШКА ДЕТЕТУ У ПРЕДШКОЛСКОЈ УСТАНОВИ?

ДОДАТНА ПОДРШКА ПОДРАЗУМЕВА ПРИЛАГОЂАВАЊЕ УСЛОВА РАДА МОГУЋНОСТИМА И ПОТРЕБАМА ДЕТЕТА. ОНА ПОДРАЗУМЕВА АНАЛИЗУ ДЕТЕТОВИХ КАПАЦИТЕТА (ПЕДАГОШКИ ПРОФИЛ), И ОСМИШЉАВАЊЕ МЕРА ПОДРШКЕ (МЕРЕ ИНДИВИДУАЛИЗАЦИЈЕ) КАКО БИ СЕ ОБЕЗБЕДИЛО НАПРЕДОВАЊЕ ДЕТЕТА. ДОДАТНА ПОДРШКА ПОДРАЗУМЕВА ИНДИВИДУАЛНИ ОБРАЗОВНИ ПЛАН (ИОП) ЗА ЧИЈУ ЈЕ ИЗРАДУ ЗАДУЖЕН ФОРМИРАНИ ТИМ ЗА ПРУЖАЊЕ ДОДАТНЕ ПОДРШКЕ ДЕТЕТУ. ПРЕДЛОГЕ ЗА ПРУЖАЊЕ ДОДАТНЕ ПОДРШКЕ ОДНОСНО ИЗРАДУ ИОП-а МОГУ ДАТИ СВИ - ВАСПИТАЧИ, СТРУЧНА СЛУЖБА И РОДИТЕЉИ. НАКОН РАЗМАТРАЊА ПРЕДЛОГА ОД СТРАНЕ ТИМА ЗА

ИНКЛУЗИВНО ОБРАЗОВАЊЕ И ПЕДАГОШКОГ КОЛЕГИЈУМА, ИОП СЕ ОДОБРАВА, А ЗАТИМ И ПРАТИ И РЕВИДИРА ПО ПОТРЕБИ, А НАЈМАЊЕ НА 3 ОДНОСНО 6 МЕСЕЦИ.

КОМЕ МОГУ ДА СЕ ОБРАТИМ УКОЛИКО ЈЕ МОМ ДЕТЕТУ ПОТРЕБНА ДОДАТНА ПОДРШКА У ВАСПИТАЊУ И ОБРАЗОВАЊУ?

ЗА ОСТВАРИВАЊЕ ПРАВА НА ДОДАТНУ ОБРАЗОВНУ ПОДРШКУ ПОТРЕБНО ЈЕ ОБРАТИТИ СЕ РУКОВОДИОЦУ ТИМА ЗА ИНКЛУЗИВНО ОБРАЗОВАЊЕ, ИЛИ СТРУЧНОЈ СЛУЖБИ УСТАНОВЕ (СТРУЧНИ САРАДНИК) КОЈИ ЋЕ У КООРДИНАЦИЈИ СА ВАСПИТАЧИМА И ДРУГИМ СЛУЖБАМА ОБЕЗБЕДИТИ УКЉУЧИВАЊЕ ШИРЕГ ТИМА УСТАНОВЕ И СПОЉАШЊЕ САРАДНИЧКЕ МРЕЖЕ У ТИМСКО ОБЕЗБЕЂИВАЊЕ ДОДАТНЕ ПОДРШКЕ.

КАКО ДА ЗНАМ ДА ЛИ ЈЕ МОМ ДЕТЕТУ ПОТРЕБНА ДОДАТНА ПОДРШКА?

ЗА ПРОЦЕНУ ПОТРЕБЕ ДОДАТНЕ ПОДРШКЕ ПОТРЕБНО ЈЕ ДА СЕ ОБРАТИТЕ СТРУЧНОЈ СЛУЖБИ ИЛИ ВАСПИТАЧУ СВОГ ДЕТЕТА КОЈИ ЋЕ ВАС ДАЉЕ УПУТИТИ У ПОСТУПАК ПРОЦЕНЕ. НА СОПСТВЕНУ ИНИЦИЈАТИВУ МОЖЕТЕ ТРАЖИТИ УПУТ ПЕДИЈАТРА ЗА ДИЈАГНОСТИЧКУ ПРОЦЕНУ, УЗ КОНСУЛТАЦИЈУ СА САВЕТОВАЛИШТЕМ ДОМА ЗДРАВЉА. ДИЈАГНОСТИЧКА ПРОЦЕНА СЕ МОЖЕ СПРОВЕСТИ И ПРИВАТНО У ОДГОВАРАЈУЋИМ КЛИНИКАМА НА ИНИЦИЈАТИВУ РОДИТЕЉА И СНОШЕЊЕ ПРЕДВИЂЕНИХ ТРОШКОВА.

ДА ЛИ ЈЕ НЕОПХОДНО ДА ДЕТЕ ИМА ИЗВЕШТАЈ ОД ЛЕКАРА ИЛИ СОЦИЈАЛНЕ СЛУЖБЕ ДА БИ СЕ ОБЕЗБЕДИЛА ДОДАТНА ПОДРШКА?

НЕ, НИЈЕ НЕОПХОДНА ОСТВАРЕНА САРАДЊА СА ДРУГИМ СЛУЖБАМА У ПОСТУПКУ ОСТВАРИВАЊА ПРАВА НА ДОДАТНУ ПОДРШКУ У ВАСПИТНО ОБРАЗОВНОМ РАДУ У САМОЈ УСТАНОВИ, АЛИ ЈЕ ОНА УВЕК ВИСОКО ПРЕПОРУЧЉИВА. ЗА ОДРЕЂЕНЕ СТЕПЕНЕ МЕЂУРЕСОРНЕ ПОДРШКЕ НЕОПХОДНА ЈЕ ПРАТЕЋА ДОКУМЕНТАЦИЈА ОД ЛЕКАРА СПЕЦИЈАЛИСТА И САВЕТОВАЛИШТА ДОМА ЗДРАВЉА, КАО И ДОКУМЕНТАЦИЈА СОЦИЈАЛНЕ СЛУЖБЕ (организација додатне подршке при упису и поласку у школу, упис у предшколску установу).

ДА ЛИ СЕ ДЕТЕТУ КОЈЕ ПОХАЂА ИЛИ ТЕК ТРЕБА ДА ЗАПОЧНЕ ПОХАЂАЊЕ ЈАСЛИЦА МОЖЕ ОБЕЗБЕДИТИ ДОДАТНА ПОДРШКА?

ДА, ОВО ЈЕ ВЕОМА ПРЕПОРУЧЉИВО. ОБЕЗБЕЂИВАЊЕ ДОДАТНЕ ПОДРШКЕ ЗА ДЕТЕ У ПРВЕ 2-3 ГОДИНЕ ЈЕ ПРАКСА КОЈА ПОСТОЈИ ШИРОМ СВЕТА И ПОКАЗАЛА СЕ КАО НАЈБОЉА У СМISЛУ ОСТВАРИВАЊА ОПТИМАЛНОГ НАПРЕДОВАЊА И УБРЗАНОГ ПРЕВАЗИЛАЖЕЊА ПОЧЕТНОГ КАШЊЕЊА У РАЗВОЈУ.

КАКО МОЖЕМО ОСТВАРИТИ ПРАВО НА ЛИЧНОГ ПРАТИОЦА ЗА ДЕТЕ?

ЗА ОСТВАРИВАЊЕ ПРАВА НА ПРАТИОЦА ЗА ДЕТЕ, БИЛО ДА ЈЕ РЕЧ О ФИНАНСИРАЊУ ОСОБЕ КОЈА БИ ДОВОДИЛА/ОДВОДИЛА ДЕТЕ И БОРАВИЛА СА ЊИМ ТОКОМ БОРАВКА У ВРТИЋУ ЗБОГ ПОСТОЈАЊА ПОТРЕБЕ ЗА ДОДАТНОМ ПОДРШКОМ, ЗАДУЖЕНА ЈЕ ОПШТИНСКА ИНТЕРРЕСОРНА КОМИСИЈА. УСТАНОВА НЕМА МОГУЋНОСТ ДА ОБЕЗБЕДИ ЛИЧНОГ ПРАТИОЦА ЗА ДЕТЕ. АЛТЕРНАТИВНА МОГУЋНОСТ ЈЕ ДА ЈЕДАН ОД РОДИТЕЉА БУДЕ ПРАТИЛАЦ ЗА ДЕТЕ КОЈЕ ИМА ПОТРЕБУ ЗА ДОДАТНОМ ПОДРШКОМ УКОЛИКО ЗА ТИМЕ ИМА ПОТРЕБЕ. ПРАТЊА РОДИТЕЉА СЕ ОРГАНИЗУЈЕ НА НИВОУ УСТАНОВЕ, ОДНОСНО КРОЗ ДОГОВОР И САРАДЊУ РОДИТЕЉА, ВАСПИТАЧА И СТРУЧНЕ СЛУЖБЕ (ТИМ ЗА ПРУЖАЊЕ ДОДАТНЕ ПОДРШКЕ ДЕТЕТУ) КОЈА СЕ РЕАЛИЗУЈЕ У СКЛОПУ ИНДИВИДУАЛИЗАЦИЈЕ РАДА.

ДА ЛИ СЕ ПРИЛИКОМ ПРОЦЕНЕ ПОТРЕБЕ ЗА ДОДАТНОМ ПОДРШКОМ ВРШИ ДИЈАГНОСТИЧКА И ТЕСТОВНА ПРОЦЕНА ДЕТЕТА У ВРТИЋУ?

НЕ, СВА ДИЈАГНОСТИЧКА И ТЕСТОВНА ПРОЦЕНА ДЕТЕТА ВРШИ СЕ У ОДГОВАРАЈУЋОЈ ЗДРАВСТВЕНОЈ УСТАНОВИ У СКЛАДУ СА УПУТОМ ПЕДИЈАТРА. СТРУЧНА СЛУЖБА УСТАНОВЕ ВРШИ ПРОЦЕНУ КРОЗ КОМУНИКАЦИЈУ СА РОДИТЕЉИМА/СТАРАТЕЉИМА, ОДНОСНО ЧЛАНОВИМА ПОРОДИЦЕ КОЈИ СЕ БРИНУ И СТАРАЈУ О ДЕТЕТУ, КАО И НА ОСНОВУ ПОСМАТРАЊА И ИНТЕРАКЦИЈЕ СА ДЕТЕТОМ У

ПРИРОДНОМ ОКРУЖЕЊУ (ВРШЊАЧКА ГРУПА) БЕЗ ЊЕГОВОГ ИЗДВАЈАЊА, КРОЗ КОМУНИКАЦИЈУ СА ВАСПИТАЧИМА ДЕТЕТА.

КО ЈЕ ЗАДУЖЕН ЗА ПРУЖАЊЕ ДОДАТНЕ ПОДРШКЕ У ПРЕДШКОЛСКОЈ УСТАНОВИ?

ЗА ПРУЖАЊЕ ДОДАТНЕ ПОДРШКЕ НА НИВОУ УСТАНОВЕ ЈЕ УВЕК ЗАДУЖЕН ТИМ КОЈИ СЕ ЗА ТЕ ПОТРЕБЕ ФОРМИРА, А ТО ЈЕ ТИМ ЗА ПРУЖАЊЕ ДОДАТНЕ ПОДРШКЕ ДЕТЕТУ. ОСИМ ТИМА ЗА ПРУЖАЊЕ ДОДАТНЕ ПОДРШКЕ КОГА ЧИНЕ ДЕТЕ, РОДИТЕЉИ ДЕТЕТА, ВАСПИТАЧИ И СТРУЧНА СЛУЖБА (ПО ПОТРЕБИ МОЖЕ БИТИ И ЛИЦЕ ВАН УСТАНОВЕ КОЈЕ ДОБРО ПОЗНАЈЕ ДЕТЕ), ТУ ЈЕ У ФУНКЦИЈИ ПРАЋЕЊА ТИМ ЗА ИНКЛУЗИВНО ОБРАЗОВАЊЕ, И ПЕДАГОШКИ КОЛЕГИЈУМ УСТАНОВЕ. У СЛУЧАЈУ ДА ЈЕ ЗА ДЕТЕ УПУЋЕН ЗАХТЕВ ОПШТИНСКОЈ ИНТЕРРЕСОРНОЈ КОМИСИЈИ И ОНА ЈЕ УЧЕСНИК У ОСМИШЉАВАЊУ, ПРУЖАЊУ И ПРАЋЕЊУ ДОДАТНЕ ПОДРШКЕ.

КАКВА ЈЕ МОЈА УЛОГА КАО РОДИТЕЉА У ПОСТУПКУ ПРОЦЕНЕ И ПРУЖАЊА ДОДАТНЕ ПОДРШКЕ ДЕТЕТУ?

РОДИТЕЉ ЈЕ ГЛАВНИ И КЉУЧНИ САРАДНИК У ПРОЦЕСУ ПЛАНИРАЊА, ОБЕЗБЕЂИВАЊА И ПРУЖАЊА ДОДАТНЕ ПОДРШКЕ ДЕТЕТУ. КАО НЕКО КО ПРОВОДИ НАЈВИШЕ ВРЕМЕНА СА ДЕТЕТОМ И КО ЈЕ ЊЕГОВОМ РАЗВОЈУ ПРИСУСТВОВАО ОД ПРВИХ ДАНА ЖИВОТА, РОДИТЕЉ СЕ ТЕРТИРА КАО ПРИМАРНИ ЕКСПЕРТ У РАЗУМЕВАЊУ ДЕТЕТОВОГ ФУНКЦИОНИСАЊА, А САМИМ ТИМ И КАО НЕОПХОДАН ПАРТНЕР НА ИЗРАДИ ПРОГРАМА ДОДАТНЕ ПОДРШКЕ. ОВАКО ВИСОКО ЗНАЧАЈНА УЛОГА РОДИТЕЉА У ДОДАТНОЈ ПОДРШЦИ ПОДРАЗУМЕВА И ЊЕГОВУ ВИСОКУ ОДГОВОРНОСТ У СВИМ ФАЗАМА ПРУЖАЊА ДОДАТНЕ ПОДРШКЕ.

КАКО МОГУ ДА ПРОВЕРИМ ДА ЛИ МОЈЕ ДЕТЕ ИМА ПОТРЕБУ ЗА ДОДАТНОМ ПОДРШКОМ УКОЛИКО ВЕЋ ПОХАЂА ВРТИЋ?

УКОЛИКО ВАШЕ ДЕТЕ РЕДОВНО ПОХАЂА ОДНОСНО БОРАВИ У ВРТИЋУ НАЈПОУЗДАНИЈИ НАЧИН ПРОВЕРЕ ЈЕ ДА ЗАКАЖЕТЕ ИНДИВИДУАЛНИ РАЗГОВОР СА ВАСПИТАЧИМА ВАШЕГ ДЕТЕТА И ДА ПОКАЖЕТЕ ОТВОРЕНОСТ ЗА ОВАКВУ МОГУЋНОСТ. НАЈПАМЕТНИЈЕ ЈЕ УКОЛИКО УКАЖЕТЕ НА ТО ДА ПРИМЕЋУЈЕТЕ ОДРЕЂЕНЕ ПРОБЛЕМЕ У РАЗВОЈУ И ПОНАШАЊУ И НАГОВЕСТИТЕ ВАШУ СПРЕМНОСТ ОДНОСНО ЗАИНТЕРЕСОВАНОСТ ЗА ДОБИЈАЊЕ СВИХ СУГЕСТИЈА И САВЕТА У ДОМЕНУ ПРУЖАЊА ДОДАТНЕ ПОДРШКЕ, А ВАШ ВАСПИТАЧ ЋЕ ВАС УПУТИТИ НА МОГУЋНОСТИ КОЈЕ ИМАТЕ НА РАСПОЛАГАЊУ И КОРАКЕ КОЈЕ ЋЕ ПРЕДУЗЕТИ КАКО БИ СЕ ВАША НЕДОУМИЦА РЕШИЛА НА НАЈБОЉИ МОГУЋИ НАЧИН.

ДА ЛИ ЈЕ НЕОПХОДНО ДА ДЕТЕ ИМА РАЗВОЈНЕ ПОТЕШКОЋЕ ДА БИ МУ СЕ ОБЕЗБЕДИЛА ДОДАТНА ПОДРШКА?

НЕ. НИЈЕ НЕОПХОДНО ДА ДЕТЕ ИМА ДИЈАГНОСТИКОВАНЕ РАЗВОЈНЕ ПОТЕШКОЋЕ ДА БИ МУ СЕ ОБЕЗБЕДИЛА ДОДАТНА ПОДРШКА. ТЕШКОЋЕ У ПОНАШАЊУ И РАЗВОЈНИ ИЗАЗОВИ МОГУ У НЕКИМ СЛУЧАЈЕВИМА БИТИ БЛАГИ И У ПОЧЕТНОМ ИСПОЉАВАЊУ, ТЕ НЕКИ СПЕЦИЈАЛИСТИ ИЗБЕГАВАЈУ ПРЕУРАЊЕНО ДИЈАГНОСТИКОВАЊЕ. У ТАКВИМ СЛУЧАЈЕВИМА ДОДАТНА ПОДРШКА ОБЕЗБЕЂУЈЕ ОПТИМАЛНО ПРАЋЕЊЕ И ПРУЖАЊЕ ПОДРШКЕ КОЈА МОЖЕ ДЕЛОВАТИ ПРЕВЕНТИВНО И СПРЕЧИТИ РАЗВОЈ СЛОЖЕНИЈИХ ПРОБЛЕМА НА КАСНИЈЕМ УЗРАСТУ.

ДА ЛИ МОЈЕ ДЕТЕ МОЖЕ ИМАТИ ПРОБЛЕМЕ И ТЕШКОЋЕ У ДАЉЕМ ШКОЛОВАЊУ УКОЛИКО СЕ ЗА ЊЕГА БУДЕ ОБЕЗБЕЂИВАЛА ДОДАТНА ПОДРШКА?

НЕ, НАПРОТИВ. ПОЛИТИКА ИНКЛУЗИВНОГ ОБРАЗОВАЊА ЧИЈИ УТИЦАЈ НА СИСТЕМ И ИНСТИТУЦИЈЕ РАСТЕ ИЗ ГОДИНЕ У ГОДИНУ У РЕПУБЛИЦИ СРБИЈИ, ОМОГУЋАВА ДА ДОДАТНА ПОДРШКА БУДЕ ЗНАЧАЈАН ЗАШТИТНИ ЧИНИЛАЦ ЗА ДЕТЕ И ЊЕГОВУ ПОРОДИЦУ У ОСТВАРИВАЊУ ПРАВА ДЕТЕТА У ОКВИРУ СВИХ СИСТЕМА ПОДРШКЕ. ПРОБЛЕМИ СУ МОГУЋИ УКОЛИКО СЕ РОДИТЕЉ НЕ УКЉУЧИ У СИСТЕМ ПРУЖАЊА ДОДАТНЕ ПОДРШКЕ, ЈЕР СЕ НА ТАЈ НАЧИН ДЕШАВА ПРОПУШТАЊЕ ДА СЕ ЗА ДЕТЕ ОБЕЗБЕДИ ПОТРЕБНА ДОДАТНА ПОДРШКА ЧИМЕ СЕ ОНО СТАВЉА У СВЕ НЕПОВОЉНИЈИ ПОЛОЖАЈ СА РАЗВОЈЕМ И ШКОЛОВАЊЕМ (слабије оцене, изостанак третмана и индивидуалне подршке, непрепознавање и погрешно тумачење тешкоћа).

ДА ЛИ УСТАНОВА ИМА ПРАВО ДА ОБЕЗБЕДИ ДОДАТНУ ПОДРШКУ ЗА МОЈЕ ДЕТЕ БЕЗ МОГ ЗНАЊА?

ДА, ЗА ДЕЦУ СЕ ОБЕЗБЕЂУЈЕ ДОДАТНА ПОДРШКА У УСТАНОВИ БЕЗ ОБЗИРА НА САГЛАСНОСТ РОДИТЕЉА УКОЛИКО СЕ ПРОЦЕНИ ДА ЈЕ ТО НЕОПХОДНО. РАЗЛИКА ЈЕ САМО У ДОКУМЕНТАЦИЈИ КОЈА СЕ ВОДИ И МОГУЋНОСТИМА-ИОП СЕ НЕ МОЖЕ СПРОВОДИТИ ЗА ДЕТЕ БЕЗ ПИСМЕНЕ САГЛАСНОСТИ РОДИТЕЉА. КВАЛИТЕТ ДОДАТНЕ ПОДРШКЕ ЈЕ УВЕК МНОГО ВЕЋИ УКОЛИКО ЈЕ РОДИТЕЉ ИНФОРМИСАН И МОТИВИСАН ЗА ИСТУ.

ГДЕ СЕ МОГУ ИНФОРМИСАТИ О ПРАВИМА СВОГ ДЕТЕТА И НАШЕ ПОРОДИЦЕ УКОЛИКО МОЈЕ ДЕТЕ ИМА ПОТРЕБУ ЗА ДОДАТНОМ ПОДШРКОМ?

У САМОЈ УСТАНОВИ СЕ МОЖЕТЕ ОБРАТИТИ СТРУЧНОЈ СЛУЖБИ И ТИМУ ЗА ИНКЛУЗИВНО ОБРАЗОВАЊЕ КОЈИ ЋЕ ВАС УПУТИТИ У ПРОЦЕДУРЕ И МОГУЋНОСТИ НА НИВОУ УСТАНОВЕ, И УСМЕРИТИ ВАС КОМЕ ДА СЕ ОБРАТИТЕ ЗА ПОДРШКУ У ЛОКАЛУ. ТАКОЂЕ, ПОСТОЈЕ И БРОЈНИ ИЗВОРИ НА ИНТЕРНЕТ СТРАНИЦАМА, ЗВАНИЧНИМ САЈТОВИМА ИНСТИТУЦИЈА И ОРГАНИЗАЦИЈА НА КОЈИМА СЕ МОЖЕТЕ ИНФОРМИСАТИ О СВИМ МОГУЋНОСТИМА И ПРАВИМА КОЈА КАО ПОРОДИЦА ДЕТЕТА КОЈЕ ИМА ПОТРЕБУ ЗА ДОДАТНОМ ПОДШРКОМ ИМАТЕ.

КОЈЕ СУ НАЈЧЕШЋЕ ОЛАКШИЦЕ КОЈЕ У ВРТИЋУ ОСТВАРУЈУ ПРОДИЦЕ ДЕТЕТА СА ПОТРЕБОМ ЗА ДОДАТНОМ ПОДШРКОМ?

ДЕЦА КОЈА ИМАЈУ ПОТРЕБУ ЗА ДОДАТНОМ ПОДШРКОМ СПАДАЈУ У ДРУШТВЕНО ОСЕТЉИВЕ КАТЕГОРИЈЕ И КАО ТАКВЕ ИМАЈУ ПРИОРИТЕТ ПРИЛИКОМ УПИСА ДЕТЕТА У ВРТИЋ, КАО И ПРИЛИКОМ УПИСА ОСТАЛЕ (СТАРИЈЕ ИЛИ МЛАЂЕ) ДЕЦЕ У ПРЕДШКОЛСКУ УСТАНОВУ. ПРАВО НА ОСЛОБАЂАЊЕ ПЛАЋАЊА УСЛУГА ВРТИЋА ОСТВАРУЈЕ СЕ РЕШЕЊЕМ ИНТЕРРЕСОРНЕ КОМИСИЈЕ И ОВО ПРАВО ОСТВАРУЈУ СВА ДЕЦА ЗА КОЈУ СЕ ОБЕЗБЕЂУЈЕ ДОДАТНА ПОДРШКА НА ОСНОВУ ОДЛУКЕ ИРК.

КОЈА ЈЕ РАЗЛИКА ИЗМЕЂУ ИНДИВИДУАЛНОГ ОБРАЗОВНОГ ПЛАНА (ИОП-а) КАО ДОДАТНЕ ПОДШРКЕ И ИНДИВИДУАЛИЗАЦИЈЕ РАДА?

У СУШТИНСКОМ СМИСЛУ РАЗЛИКЕ НЕМА. У ОБА СЛУЧАЈА ЗА ДЕТЕ СЕ ПРИЛАГОЂАВА НАЧИН И ОРГАНИЗАЦИЈА РАДА. ГЛАВНА РАЗЛИКА СЕ ОДНОСИ НА СТЕПЕН УКЉУЧЕНОСТИ РОДИТЕЉА И МОГУЋНОСТИ ЊЕГОВОГ УТИЦАЈА НА ПЛАНИРАЊЕ, ПРАЋЕЊЕ И РЕАЛИЗАЦИЈУ САМЕ ПОДРШКЕ. ИОП ПОДРАЗУМЕВА МНОГО СТРОЖУ И ЗАКОНОМ ПРОПИСАНУ ОБАВЕЗУ УСТАНОВЕ ДА У САРАДЊИ СА РОДИТЕЉЕМ ВОДИ РАЧУНА О НАЈБОЉИМ ИНТЕРЕСИМА ДЕТЕТА У СВИМ АСПЕКТИМА РАДА И УСЛУГА КОЈЕ СЕ ПРУЖАЈУ ДЕТЕТУ И ПОРОДИЦИ (индивидуално планирање поласка у вртић; смањени нормативи броја деце у групи; припрема за промену објекта, васпитача, установе).

УКОЛИКО МОЈЕ ДЕТЕ ИМА РАЗВОЈНЕ ПОТЕШКОЋЕ И ЗА ЊЕГА СЕ ОБЕЗБЕЂУЈЕ ДОДАТНА ПОДРШКА НА НАЈРАНИЈЕМ УЗРАСТУ, ДА ЛИ ТО ЗНАЧИ ДА ЋЕ ЗА ЊЕГА МОРАТИ ДО КРАЈА ШКОЛОВАЊА ДА СЕ ОБЕЗБЕЂУЈЕ ДОДАТНА ПОДРШКА, И ДА ОНО НЕЋЕ БИТИ РАДНО СПОСОБНО?

АПСОЛУТНО НЕ. РАЗВОЈНЕ ПОТЕШКОЋЕ У БЛАЖЕМ И УМЕРЕНОМ ОБЛИКУ СЕ ПО ПРАВИЛУ ПРЕВАЗИЛАЗЕ ТОКОМ РАЗВОЈА, ЗБОГ ЧЕГА СЕ И НАЗИВАЈУ РАЗВОЈНЕ ПОТЕШКОЋЕ. НАЈВЕЋИ БРОЈ ДЕЦЕ КОД КОЈЕ СЕ НА РАНОМ ПРЕДШКОЛСКОМ УЗРАСТУ ДИЈАГНОСТИКУЈУ РАЗВОЈЕ СМЕТЊЕ И КАШЊЕЊА У РАЗВОЈУ, УСПЕШНО ПРЕВАЗИЛАЗЕ УСТАНОВЉЕНЕ ТЕШКОЋЕ КРОЗ ТРЕТМАН И ДОДАТНУ ПОДРШКУ У УСТАНОВИ, И ЊИХОВО ДАЉЕ ШКОЛОВАЊЕ СЕ ЧЕСТО ОДВИЈА И БЕЗ ИНДИВИДУАЛНОГ ОБРАЗОВНОГ ПЛАНА, А У НАЈВЕЋЕМ БРОЈУ СЛУЧАЈЕВА НАКОН ШКОЛОВАЊА ТА ДЕЦА СЕ УКЉУЧУЈУ У ПРОФЕСИОНАЛНЕ ТОКОВЕ КРОЗ ДАЉЕ СТРУЧНО ОСПОСОБЉАВАЊЕ ЗА РАЗЛИЧИТЕ МАЊЕ ИЛИ ВИШЕ СТРУЧНЕ ПОСЛОВЕ. НЕПРЕПОЗНАТОСТ РАЗВОЈНИХ ПОТЕШКОЋА И ДРУГИХ ОСНОВА ПОТРЕБЕ ЗА ДОДАТНОМ ПОДШРКОМ МОЖЕ САМО УГРОЗИТИ (НИКАДА УНАПРЕДИТИ) ДАЉИ РАЗВОЈ И НАПРЕДОВАЊЕ ДЕТЕТА.

КОЈЕ СУ ТО НАЈУЧЕСТАЛИЈЕ РАЗВОЈНЕ ПОТЕШКОЋЕ И ПРОБЛЕМИ У ПОНАШАЊУ КОД ДЕЦЕ НА ПРЕДШКОЛСКОМ УЗРАСТУ ЗБОГ КОЈИХ ЈЕ ПОТРЕБНО ОРГАНИЗОВАТИ ДОДАТНУ ПОДРШКУ?

ПРАКСА ПРЕДШКОЛСКЕ УСТАНОВЕ УКАЗУЈУ НА НАЈЧЕШЋУ ЗАСТУПЉЕНОСТ ДЕЦЕ СА РАЗЛИЧИТИМ ГОВОРНО ЈЕЗИЧКИМ СМЕТЊАМА, РАЗВОЈНОМ ДИСФАЗИЈОМ, РАЗВОЈНОМ ДИСХАРМОНИЈОМ, СМЕТЊАМА ИЗ ПЕРВАЗИВНОГ СПЕКТРА (АУТИЗАМ И СРОДНИ ПОРЕМЕЋАЈИ). ЗА СВУ ОВИ ДЕЦУ ЈЕ КАРАКТЕРИСТИЧНО ОДСТУПАЊЕ У РАЗВОЈНИМ НОРМАТИВИМА, НЕЈЕДНАКА РАЗВИЈЕНОСТ У РАЗЛИЧИТИМ ОБЛАСТИМА РАЗВОЈА, ОТЕЖАНА КОМУНИКАЦИЈА, ОТЕЖАНА КОНТРОЛА ИМПУЛСА, БУРНО РЕАГОВАЊЕ НА ФРУСТРАЦИЈУ, ОТЕЖАНО УСМЕРАВАЊЕ ПАЖЊЕ, КРАТКОРАЈНОСТ ПАЖЊЕ, СКЛОНОСТ КА ИЗОЛАЦИЈИ, СКЛОНОСТ АГРЕСИВНОМ РЕАГИВАЊУ И СУКОБИМА СА ВРШЊАЦИМА, ПРОБЛЕМИ У НАВИКАМА (ПРОБЛЕМИ У ИСХРАНИ, ОДВИКАВАЊУ ОД ПЕЛЕНА, КОРИШЋЕЊУ ТОАЛЕТА). БЕЗ ОБЗИРА НА ТО О КОЈОЈ ТЕШКОЋИ ДА ЈЕ РЕЧ, КОД ДЕЦЕ СЕ ОВЕ ОСОБИНЕ ИЗРАЖАВАЈУ У РАЗЛИЧИТОМ СТЕПЕНУ ИНТЕНЗИТЕТА. УЗ ОДГОВАРАЈУЋУ ПОДРШКУ КОД СВЕ ДЕЦЕ БЕЗ ОБЗИРА НА СМЕТЊЕ СЕ ОСТВАРУЈЕ НАПРЕДОВАЊЕ, А ТЕШКОЋЕ СМАЊУЈУ.

УКОЛИКО СЕ ЗА МОЈЕ ДЕТЕ БУДЕ ОБЕЗБЕЂИВАЛА ДОДАТНА ПОДРШКА У РАДУ, ДА ЛИ ЋЕ ОНО БИТИ ПОД ВЕЋИМ РИЗИКОМ ОД ИСМЕЈАВАЊА, РУГАЊА И ДРУГИХ ОБЛИЦИКА НЕПРИМЕРЕНОГ ПОНАШАЊА ВРШЊАКА?

НЕ, НАПРОТИВ. ЗА ДЕЦУ ЗА КОЈУ СЕ ОБЕЗБЕЂУЈЕ РАД ПО ИОП-у ПОСТОЈИ ОБАВЕЗА ПРИМЕНЕ ПРИНЦИПА “ПОЗИТИВНЕ ДИСКРИМИНАЦИЈЕ” У РАДУ. ТО ЗНАЧИ ДА ВАСПИТАЧИ И УСТАНОВА ИМАЈУ ПОСЕБНУ ОБАВЕЗУ ДА СЕ СТАРАЈУ О ИНТЕГРАЦИЈИ ДЕТЕТА У ШИРУ ВРШЊАЧКУ ГРУПУ, ДАВАЊЕМ ПРЕДНОСТИ КАКО БИ ОСТВАРИЛО ЈЕДНАКЕ ШАНСЕ И МОГУЋНОСТИ У ВАСПИТАЊУ И ОБРАЗОВАЊУ. ДЕЦА КОЈА ИМАЈУ ПОТЕШКОЋЕ У РАЗВОЈУ И ДРУГЕ ПОТЕШКОЋЕ ЗБОГ КОЈИХ ИМ ЈЕ ПОТРЕБНА ДОДАТНА ПОДРШКА, А ТУ ПОДРШКУ НЕ ОСТВАРУЈУ, ИМАЈУ ВЕЋЕ ШАНСЕ ЗА НЕЈЕДНАК ТРЕТМАН И ВРШЊАЧКО ОДБАЦИВАЊЕ КОЈИМ СЕ СТАВЉАЈУ У НЕПОВОЉАН ПОЛОЖАЈ.

КАДА У ТОКУ ГОДИНЕ ДЕТЕ МОЖЕ ОСТВАРИТИ ПРАВО НА ДОДАТНУ ПОДРШКУ?

ПРАВО НА ДОДАТНУ ПОДРШКУ У ВАСПИТАЊУ И ОБРАЗОВАЊУ У ПРЕДШКОЛСКОЈ УСТАНОВИ МОЖЕ СЕ ОСТВАРИТИ У БИЛО КОМ МОМЕНТУ ТОКОМ ТРАЈАЊА РАДНЕ ГОДИНЕ.

ЗАШТО РОДИТЕЉИ ИЗБЕГАВАЈУ И ОДБИЈАЈУ ДОДАТНУ ПОДРШКУ?

РАЗЛОГА ЈЕ МНОГО, А У ОСНОВИ ВЕЋИНЕ ЊИХ СУ РАЗЛИЧИТЕ ВРСТЕ СТРАХОВА И НЕСИГУРНОСТИ. ЉУДИ ЧИЈА СЕ ДЕЦА ХАРМОНИЧНО РАЗВИЈАЈУ И КОЈА НЕ ПОКАЗУЈУ ТЕШКОЋЕ, ПО ПРАВИЛУ НЕ УСПЕВАЈУ ДА РАЗУМЕЈУ СПЕЦИФИЧНЕ ДОЖИВЉАЈЕ И ТЕШКОЋЕ СА КОЈИМА СЕ ПОРОДИЦЕ СА ДЕЦОМ СА ТЕШКОЋАМА У РАЗВОЈУ СУОЧАВАЈУ. РОДИТЕЉИ СЕ ВРЛО ЧЕСТО БОЈЕ ОСУДЕ И НЕРАЗУМЕВАЊА ОКОЛИНЕ, А НЕКАДА ПРОСТО ПРОВОДЕ ВРЕМЕ У НАДИ ДА ЋЕ СЕ СТВАРИ ВРЕМЕНОМ САМЕ РЕШИТИ. ИЗБЕГАВАЊЕ ОБИЧНО БИВА УВОД У СВЕ ВЕЋЕ ПРОБЛЕМЕ, ИЛИ НЕУСПЕШНО ПРЕВАЗИЛАЖЕЊЕ ТЕШКОЋА КОЈЕ СЕ ВРЕМЕНОМ КОМПЛИКУЈУ СА ТЕЖИМ ОБЛИЦИМА ПРОБЛЕМА ПОНАШАЊА И ПРИЛАГОЂАВАЊА НА СТАРИЈИМ УЗРАСТИМА И У ОДРАСЛОМ ДОБУ.

УКОЛИКО НИСАМ ЗАДОВОЉАН ДОДАТНОМ ПОДРШКОМ И НАЧИНОМ НА КОЈИ СЕ ОНА ОБЕЗБЕЂУЈЕ ЗА МОЈЕ ДЕТЕ У УСТАНОВИ, КОМЕ СЕ МОГУ ОБРАТИТИ?

ПОСТОЈИ ВИШЕ МОГУЋНОСТИ НА НИВОУ УСТАНОВЕ КОЈИМА ЈЕ ПОТРЕБНО ПРИСТУПИТИ СЛЕДЕЋИМ РЕДОСЛЕДОМ:

1. ПРВА МОГУЋНОСТ ЈЕ ДА ТРАЖИТЕ РАЗГОВОР ЗА ТИМОМ ЗА ПРУЖАЊЕ ДОДАТНЕ ПОДРШКЕ ДЕТЕТУ КОЈИ ЈЕ ФОРМИРАН ЗА ПОТРЕБЕ ИНДИВИДУАЛИЗАЦИЈЕ РАДА, ОДНОСНО СА ЊЕГОВИМ ЧЛАНОВИМА ИЗ УСТАНОВЕ (ВАСПИТАЧИМА И/ИЛИ СТРУЧНИМ САРАДНИКОМ), И ДА СА ЊИМА ПРОДИСКУТУЈЕТЕ О СВОЈИМ ПРИМЕДБАМА СА ЦИЉЕМ ИЗНАЛАЖЕЊА БОЉИХ РЕШЕЊА.

2. УКОЛИКО НИСТЕ ЗАДОВОЉНИ ИСХОДОМ КОМУНИКАЦИЈЕ СА ТИМОМ ЗА ПРУЖАЊЕ ДОДАТНЕ ПОДРШКЕ, МОЖЕТЕ СЕ ПИСМЕНО ИЛИ УСМЕНО ОБРАТИТИ ТИМУ ЗА ИНКЛУЗИВНО ОБРАЗОВАЊЕ.

НА ОСНОВУ ВАШЕ ПРИМЕДБЕ БИЋЕ ОСМИШЉЕНИ МЕХАНИЗМИ ЗА УНАПРЕЂЕЊЕ ПОДРШКЕ ВАШЕМ ДЕТЕУ ИЛИ УПУЋЕН ПРЕДЛОГ ДИРЕКТОРУ ЗА УТВРЂИВАЊЕ ДИСЦИПЛИНСКЕ ОДГОВОРНОСТИ ЗАПОСЛЕНИХ УКОЛИКО ЈЕ РЕЧ О КРШЕЊУ ПРАВА ВАШЕГ ДЕТЕТА.

3. УКОЛИКО ВАШЕ НЕЗАДОВОЉСТВО ПРУЖЕНОМ ДОДАТНОМ ПОДРШКОМ ОБУХВАТА И ПРЕТПОСТАВЉЕНУ ДИСКРИМИНАЦИЈУ ДЕТЕТА, ЗАНЕМАРИВАЊЕ ЊЕГОВИХ ПОТРЕБА И/ИЛИ СУМЊУ

НА ЗЛОСТАВЉАЊЕ ОД СТРАНЕ НЕКОГ/НЕКИХ ЧЛАНОВА ТИМА ЗА ПРУЖАЊЕ ДОДАТНЕ ПОДРШКЕ, ПОТРЕБНО ЈЕ ДА СЕ ОБРАТИТЕ ТИМУ ЗА ЗАШТИТУ ОД ДИСКРИМИНАЦИЈЕ, НАСИЉА, ЗЛОСТАВЉАЊА И ЗАНеМАРИВАЊА, ОДНОСНО ДИРЕКТОРУ УСТАНОВЕ, И ТО У ШТО СКОРИЈЕМ РОКУ.

**ДОБРОДШЛИ У ПРЕДШКОЛСКУ УСТАНОВУ МАРИЈА МУЊАН МАЈДАНПЕК!
ВАШ СТРУЧНИ САРАДНИК, ГОРДАНА НОВАКОВИЋ**